

ОСМИСЛЕННЯ МІСЦЯ І РОЛІ ІНФОРМАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Пожуєв В.І. (м. Запоріжжя)

В статті дається аналіз осмислення місця і ролі інформації у сучасному соціумі, шляхів і напрямів підвищення ефективності інформатизації як головної умови формування «суспільства знань».

Ключові слова: *інформація, інформатизація, властивості інформації, ефективність, «суспільство знань», глобалізація.*

Вступ

Місце і роль будь-якої держави у світовій спільноті пов'язані з її спроможністю виробляти, споживати і застосовувати нові знання й технології. Ці процеси безпосередньо залежать від чотирьох складових: науки, освіти, виробництва та бізнесу, спільним інструментом для яких є інформаційні і комунікаційні технології (ІКТ). На межі ХХ і ХХІ століть швидко змінювалися концепції суспільства, побудованого на знаннях та інформації: комунікаційне суспільство, інформаційне суспільство, суспільство, побудоване на знаннях. В Законі України «Про національну програму інформатизації» зазначається: «Інформатизація - сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.» І далі за текстом: «Обчислювальна та комунікаційна техніка, телекомунікаційні мережі, бази і банки даних та знань, інформаційні технології (ІТ), система інформаційно-аналітичних центрів різного рівня, виробництво технічних засобів інформатизації, системи науково-дослідних установ та підготовки висококваліфікованих фахівців є складовими національної інформаційної інфраструктури і основними чинниками, що забезпечують економічне піднесення. Як показує досвід інших країн, інформатизація сприяє забезпеченню національних інтересів, поліпшенню керованості економікою, розвитку наукоємних виробництв та високих технологій, зростанню продуктивності праці, вдосконаленню соціально-економічних відносин, збагаченню духовного життя та подальшій демократизації суспільства. Національна інформаційна інфраструктура, створена з урахуванням світових тенденцій і досягнень, сприятиме рівноправній інтеграції України у світове співтовариство.

Інформація - це сукупність відомостей (даних), які сприймають із навколишнього середовища (вхідна інформація), видають у навколишнє середовище (вихідна інформація) або зберігають всередині певної системи.

Мета статті: виявити сутність інформації як соціального феномена; проаналізувати місце і роль інформації у сучасному соціумі; з'ясувати умови

формування «суспільства знань»; визначити шляхи та напрями підвищення ефективності інформатизації сучасного українського суспільства.

Обговорення проблеми. У сучасних умовах інформація стає реальним соціальним ресурсом, так як інформація здатна допомогти людині адаптуватися у житті в умовах невизначеності, пристосуватися до постійних змін, виробити нові стереотипи поведінки, що відповідають новим обставинам. Інформація є важливим ресурсом соціально-економічного, технологічного і культурного розвитку. Більше того, інформація сьогодні визначається головною вартістю цивілізації і отримує статус домінанти. Інформація є цінною постільки, постільки сприяє досягненню поставленої цілі. Одна і та ж інформація має різну цінність, якщо її розглядати з точки зору використання різних цілей. Сьогодні здійснюються спроби кількісно і математично виміряти феномен інформації, проте ці спроби не увінчалися успіхом, так як цінність інформації має суб'єктивний характер. Крім того, слід враховувати багатоаспектний характер цінності інформації, яка проявляє себе не тільки суб'єктивно, тобто з позиції однієї людини чи групи людей, але й об'єктивно, тобто з точки зору внутрішнього змісту самої інформації. В останньому випадку передбачається, що інформація долучає об'єктивну оцінку про оточуючу дійсність незалежно від того, як дана інформація сприймається окремими суб'єктами, сукупністю індивідів чи суспільством в цілому. Все це разом взяте дає змогу вважати про те, що у суспільстві, крім інформації, яка володіє цінністю, циркулює інформація, яка не має цінності, чи володіє негативною цінністю. Змінюється зміст категорії «інформація»: якщо у кібернетиці воно першочергово трактувалося як міра організації системи, як сукупність будь-яких свідчень, даних чи знань, які передаються по каналах зв'язку, то методологічні дослідження сутності і природи інформації привели це поняття з спеціально-дисциплінарного в загальнонаукове. Зараз інформація розглядається не як повідомлення, а як багатопланове поняття, що одночасно означає знання, цінність, смисл і зв'язок між людьми. Інформація існує у вигляді документів, креслень, рисунків, текстів, звукових і світлових сигналів, електричних та нервових імпульсів тощо. Саме слово «інформатика» походить від латинського *information*, що означає виклад, роз'яснення факту, події. Найбільш важливими властивостями інформації є: об'єктивність та суб'єктивність; повнота; достовірність; адекватність; доступність; актуальність. Дані є складовою частиною інформації, що являють собою зареєстровані сигнали. Під час інформаційного процесу дані перетворюються з одного виду в інший за допомогою методів. Обробка даних містить в собі множину різних операцій. Основними операціями є: збір даних - накопичення інформації з метою забезпечення достатньої повноти для прийняття рішення; формалізація даних - приведення даних, що надходять із різних джерел до однакової форми; фільтрація даних - усунення зайвих даних, які не потрібні для прийняття рішень; сортування даних - впорядкування даних за заданою ознакою з метою зручності використання; архівація даних - збереження даних у зручній та доступній формі; захист

Осмилення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві

даних - комплекс дій, що скеровані на запобігання втрат, відтворення та модифікації даних; транспортування даних - прийом та передача даних між віддаленими користувачами інформаційного процесу. Джерело даних прийнято називати сервером, а споживача - клієнтом; перетворення даних - перетворення даних з однієї форми в іншу, або з однієї структури в іншу, або зміна типу носія. В.Бельфор характеризує інформацію як зміст деякого повідомлення, отриманого по тим чи іншим каналам зв'язку, а саме знання, смисл предметів, явищ відносин і виділяє три продукти джерел отримання цих знань: 1) генне джерело; 2) вироблення умовних рефлексів, набуття знань, навичок, умінь для життя у соціумі, якими людина користується все життя, постійно коригуючи свої оцінки у зв'язку з новими обставинами; 3) реалізація ексклюзивної властивості самої інформації народжувати нову інформацію, яка розуміється через внутрішню роботу індивідуального інтелекту. Особливість інформації – універсальність, загальнодоступність, необмеженість, відкритість. Якщо інформацію розглядати як світогляд і глибоку сутнісну основу світу, вона виражає не контрпозицію матеріального та ідеального, а підкреслює їх єдність, що повинно виражатися і в принципово нових суспільних формах, як новий засіб комунікації, який не являється однопорядковим поняттям. Цікавим, з нашої точки зору, є трактування інформації з семантичної точки зору: 1) як знання – спосіб кодування, збереження і трансляції повідомлень теоретичного і практичного змісту; 2) як оцінки – спосіб кодування і транслювання особистісно значущих культурних цінностей у духовній і матеріальній діяльності; 3) як вміння і навички – спосіб кодування сформованих у свідомості особистості раціонально-інтуїтивних та емоційно-чуттєвих обґрунтувань системи цінностей. У даному підході особливо прослідковується обмежений зв'язок інформації з ціннісно-оціночною домінантою. З позиції всебічності інформації, у сфері культури виділяються типи інформації: 1) інформація-знання», чи фактологічна, дескриптивна інформація; 2) інформація-цінності, чи оцінчна, валюативна інформація; 3) «інформація-досвід», чи нормативна, передписуюча, програмна, рекомендована інформація. З позиції інформаційного підходу, життєдіяльність суспільства як втілення соціокультурної інформації у матеріальній і духовній сферах. У цьому ключі особливий інтерес викликає соціокультурна значущість феномена інформації у контексті її зв'язку з соціальною реальністю. Наслідком інформаційного буму, прогресу засобів масової інформації другої половини ХХ століття є розповсюдження культурологічного виміру інформаційного простору на Заході, що стало однією з найпопулярніших тем у працях зарубіжних дослідників (М.Кастельса, А.Димера, А.Моля, Дж.Гранта, У.Онга, Г.Шиллера, О.Тоффлера). Слід відмітити, що сьогодні формується синергійно-інформаційне світоуявлення, що орієнтується на витіснення енергії як продуцента сили інформації, яка володіє властивостями несилової організації соціальних систем. Постіндустріальне суспільство відтворює ознаки і тенденції розвитку цього процесу, що веде до утворення інформаційного суспільства, яке не буде розривати властивості

енергетичного поєднання людини і природи. Мова йде про ту природну інформацію, яка не просто розповсюджується, а безпосередньо включена у всі природні утворення, у тому числі людину, його психічні і фізичні утворення. Розірвати інформаційну єдність людини і природи у принципі неможливо, але порушуючи її якість, оперуючи матеріальною та енергетичною залежністю, людина все ж таки намагається з великою загрозою для себе. Звідси і насилля людини над природою, її відчуження від неї, а при усвідомленні надзвичайної загрозовості такої поведінки – «пошуки нового діалогу людини з природою». Але людина стоїть не над природою і навіть не рядом з нею, і не про новий діалог повинна йти мова, а про розвиток у людях здібності всією своєю істотою сприймати порушення інформаційної єдності з природою. У цьому і заключається найважливіший аспект синергійно-інформаційного підходу до дослідження і подолання глобальних проблем. У рамках даних уявлень пріоритетним виступає поняття інформації, яке представляє собою глобальний дискурс природи, що має у кожному конкретному випадку особливий спосіб виявлення і сприйняття. Враховуючи важливість і актуальність переходу сучасного суспільства до інформаційно-синергетичним моделям і технологіям, необхідно звернути увагу на відтворення самої людини і дійсно людських форм його соціального життя. Важливими категоріями інформаційного підходу у цьому ключі виступають усвідомлення і розуміння, сприйняття і пояснення як процеси руху інформації, комунікації на основі смислів і значень, трансляції образів і символів у єдиному просторово-часовому уявленні культури. У даному аспекті актуальним є вихід на психологічні інтерпретації проблеми впливу інформації на людину у сучасному соціумі. З позиції психології, інформаційні потоки викликають дратівливість, збудження почуттів та їх відображення. Відбувається рух зустрічних інформаційних потоків у різних сферах реального світу. Первинні потоки активні, відображені – реактивні. У почуттях відображаються окремі властивості предметів і явищ, комплекс почуттів, що створюють цілісне сприйняття. Інформаційні потоки в об'єктивному світі, засвоєні людиною, стають суб'єктивним знанням, свідомістю, які удосконалюються і стають засобом засвоєння нової інформації з оточуючого світу, способом пізнавати не тільки зовнішнє, а й внутрішнє у процесі самопізнання. Воно здатне себе аналізувати, контролювати, регулювати, породжуючи процес самоаналізу, самоконтролю, саморегуляції, а отже, і самовдосконалення в умовах інформаційної цивілізації [1, 336 с.]. Для того, щоб будь-яка інформація про об'єкт дійсності стала знанням індивіда, необхідно, щоб вона пройшла через етапи психоінтелектуального осягнення, чи розуміння, і перетворилися у смисл. Смисл з'являється у тексті (у цілому творі), а знання, отже, визначально лінгвістично, так як мова уречевлює ментальне, за допомогою якого фіксується модель світу і об'єктивується інформація про нього. Згідно стверджуючим уявленням, інформація є мірою неоднорідності, різноманітності когерентних утворень, що складаються з речовини та енергії. Є.Режабек підкреслює, що інформація є не просто міра

Осмислення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві

різноманітності, вона є міра різноманітності, що передається від об'єкта до об'єкта. Взята з цієї сторони, інформація виступає в особливій функціональній ролі, виконує особливе призначення – слугувати матрицею розподілу і перерозподілу речовини та енергії. Інформація виступає початком матеріально і енергетично значущих рис одного об'єкта в іншому об'єкті, вона немов би у скороченому і стиснутому вигляді трансформує облік одного матеріального утворення в інше матеріальне утворення, одного об'єкта у визначеннях іншого об'єкта. Ось чому із змінами інформації змінюється і спрямованість системо - і структуроутворень тих чи інших об'єктів як у природі, так і у суспільстві. Виступаючи у ролі регулятора, що викликає той чи інший розподіл енергії, інформація стає домінантою у процесі самоорганізації, процесів розвитку як у природі, так і у суспільстві. У всіх сферах матеріального буття накопичувач інформації стає більш упорядкованим, здатним все у більшій мірі протистояти руйнівним силам, що впливають на нього. Проте головною детермінантою соціальних впливів та змін слід вважати соціальну інформацію, яка у якості інструменту соціального управління виконує ряд специфічних соціальних функцій. По-перше, інформація повинна бути доведена до суб'єкта, у зв'язку з чим інформація повинна циркулювати по тим каналам, до яких суб'єкт має доступ, іншими словами, бути доступною. По-друге, вона повинна бути відмічена суб'єктом і виокремлена з всього потоку доступної йому інформації, тобто соціальна інформація повинна притягувати увагу. Далі, вона повинна бути інтеріоризована суб'єктом, тобто однозначно витлумачена за допомогою тієї ж накопичувальної інформації про оточуючу дійсність, якою суб'єкт вже володіє. Соціальна інформація повинна спонукати суб'єкта до соціальної дії, тобто повинна включати спонукальний мотив (мотиви). Остання вимога є визначальною, постільки соціальна інформація з необхідністю і достатністю реалізується тільки у процесі організаційно-перетворюючої діяльності суб'єкта. Поза рамками соціальної творчості інформація може виконувати різноманітні функції: слугувати прирощенню знання про оточуючу дійсність, орієнтації у цій дійсності, використанню для цілей суб'єкта діючих у ній закономірностей. Але разом з тим, реалізація цих функцій інформації не приводить до соціальних перетворень. Більше того, для гармонізації особистості у функціонуючому світі інформації необхідно існування потреби в отриманні певного роду інформації як у біологічному, так і у соціальному планах. Особистості необхідно усвідомлення своїх потреб, що спонукають до її пошуку і використанню інформації в контексті соціальних рамок інформаційного суспільства [2, С.330-342]. У той же час потребу в інформації слід відрізнити від звички споживати нескладну адаптовану інформацію, отримуючи лише емоційне задоволення. Слід висловити думку, що на біологічному рівні потреба в інформації виявляється як потреба виживання і зв'язку з природним світом. На соціальному рівні потреба в інформації виявляється, як потреба бути інформованим, що супроводжується почуттям психологічної впевненості у завтрашньому дні. При недостатній

інформованості у людини може виникнути, перш за все, почуття втрати самого себе, своєї ролі в оточуючому світі, так і зв'язку, чи навіть своєї ідентичності конкретної групи чи суспільства у цілому. Наслідком цього може стати навіть психологічний дискомфорт, який, з позицій синергетики, може відіграти подвійну роль: з однієї сторони, руйнація психологічної цілісності особистості, її дезорганізації, а з іншої – активна позиція особистості по пошуку необхідної інформації. У цьому випадку людина стає відкритою системою, активно взаємодіючою з природним і соціальним середовищем, яка обмінюється речовиною, енергією та інформацією. Саме дана прикмета – активність особистості - суспільство може використовувати для вирішення поточних і глобальних проблем, з якими зітнулося суспільство у XXI столітті. При задоволенні будь-якої потреби в інформації людина відчуває позитивні емоції, роль яких є вирішальною. Різноманітність почуттів, що супроводжують процес задоволення потреб в інформації, суб'єктивно переживається людиною, віддзеркалюється його пам'яттю і штовхає до подальших пошуків інформації для поновленого споживання інформації. Так народжується звичка до споживання інформації, яка розглядається в психології і фізіології як утворення у мозкових структурах стійких нервових зв'язків, що відрізняються підвищеною готовністю до функціонування. Аналогом даних уявлень являється інформаційна теорія емоцій, розроблена П.Сімоновим, згідно з якою емоції визначаються актуальною потребою і можливістю чи ймовірністю її задоволення. У контексті потребнісно-інформаційної теорії людина розглядається як така, що володіє унікальною особливістю відчувати насолоду чисто інформаційного походження саме за рахунок властивої йому потреби долати хаос і невизначеність оточуючого світу. Суть потребнісно-інформаційної теорії заключається у тому, що вчинки людей визначаються їх потребами у певного роду інформації. Ними визначається особистість людини, а трансформація потреб походить від інформації, яка сприймається по різних каналах як з сучасної дійсності, так і з минулого. Сприйняття і оцінка нової інформації завжди детермінується певними емоціями: позитивною (у випадку очікуваної можливості задоволення потреби) чи негативною (через можливість її незадоволення). Усвідомлюючи всі переваги інформаційного суспільства, неможливо не визнати, що воно несе з собою не тільки нові можливості, але й нові проблеми і ризики. Як і будь-яке інше, інформаційне суспільство є недосконалим, а інформаційно-комуніційні технології нейтральними, тому проблема безпеки людини у даному контексті виступає актуальною. Сутністю забезпечення інформаційної безпеки є діяльність соціального суб'єкта, направлена на захист соціальних моделей об'єктивного світу. У зв'язку з тим, що такі моделі можуть бути відображені як у свідомості окремої людини, певної групи осіб, суспільства, так і на фізичних носіях інформації, то інформаційна безпека має дві складові: інформаційно-психологічну і інформаційно-технічну. Найбільш складною є перша, специфіка якої заключається у тому, що носій інформації – свідомість – не

Осмислення місця і ролі інформації у сучасному суспільстві

тільки зберігає суб'єктивні моделі світу, але й сама їх породжує і змінює, причому змінює тим сильніше, чим активніше соціальний суб'єкт освоює об'єктивну реальність. Тому головним критерієм захищеності комунікативної інформації у цьому випадку буде самостійність зміни суб'єктом своїх моделей світу, відсутність деструктивного зовнішнього впливу на цей процес. Соціальна роль діяльності по забезпеченню інформаційної безпеки у тому, що вона допомагає зберегти суб'єктивні моделі об'єктивного світу, відштовхуючись від яких соціальні суб'єкти так формують свою поведінку, щоб самим ефективним способом досягти поставлених цілей. Одним з найважливіших аспектів інформаційної безпеки сьогодні є аксіологічна (ціннісна) безпека, свого роду психологічна складова національної безпеки в цілому. Аксіологічна безпека метафорично представляє собою імунітет проти будь-якого роду інформаційної агресії, тому розуміється як явище інтрапсихічне, особистісне, що виходить на протиріччя між індивідуальною мотивацією і обмежуючою її об'єктивною реальністю. Однією з умов виживання вважається безперервний розвиток, самому процесу якого властива загроза. Розвиток завжди повний різноманітних загроз, проте компульсивне устремління до досягнення безпеки може стагнувати сам процес розвитку, тим самим піддаючи загрозі саму цілісність системи. Беззахисність людини перед тією чи іншою загрозою компенсується наявністю у неї психологічного захисту, проте результати такого роду «аварійного» реагування на загрозу індивідуальної цілісності часто далекі від бажаних (комплекси неповноцінності, психічна дисоціація). З позиції даних уявлень безпека розуміється не як тотальна захищеність від усіх видів загроз, але й стає деякою стратегією захисту від цих загроз.

Економічними основами інформаційного суспільства, що сприяють розвитку інформації, є галузі інформаційної індустрії (телекомунікаційна, комп'ютерна, електронна, аудіовізуальна), які переживають процес технологічної конвергенції і корпоративного злиття, розвиваються найбільш швидкими темпами, мають вплив на всі галузі економіки і конкурентоспроможність країн на світовій арені. Відбувається інтенсивний процес формування світової "інформаційної економіки", що укладається в умовах глобалізації інформаційних, інформаційно-технологічних і телекомунікаційних ринків, виникненні світових лідерів інформаційної індустрії, перетворенні "електронної торгівлі" по телекомунікаціях у засіб ведення бізнесу. Правовими основами інформаційного суспільства є закони і нормативні акти, що регламентують права людини на доступ до інформаційних ресурсів, технологій, телекомунікацій, захист інтелектуальної власності, недоторканність особистого життя, свободу слова, інформаційну безпеку. Інформаційна безпека суспільства і особистості набуває нового статусу, із суто технологічної проблеми перетворюючись в соціальну, від вирішення якої залежить стійке функціонування сучасних товариств. Технологічними основами інформаційного суспільства є телекомунікаційні й інформаційні технології,

які стали лідерами технологічного поступу, невід'ємним елементом будь-яких сучасних технологій, сприяють економічному зростанню, створюють умови для вільного обігу в суспільстві великих масивів інформації і знань, спричиняють істотні соціально-економічні перетворення і, зрештою, становлення інформаційного суспільства. Але поряд з певними успіхами, процес інформатизації вищої освіти в Україні виявив цілий комплекс споріднених проблем, серед яких головною є відсутність єдиного підходу в обґрунтуванні і формуванні напрямів застосування інформаційно-комп'ютерних технологій для вдосконалення системотворчих елементів освітньої діяльності у ВНЗ. Це виражається в наступному: недостатній рівень врахування можливостей використання сучасних ІКТ при визначенні змісту освітніх програм і структури державних освітніх стандартів за напрямами і спеціальностями вищої і післядипломної освіти; недостатня кількість, якість і слабка інтегрованість спеціалізованих і загальносистемних програмно-технічних засобів та інформаційних ресурсів для застосування в освітній діяльності; недостатнє врахування можливостей використання сучасних ІКТ при створенні і відновленні навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності; недостатнє і несистемне використання сучасних ІКТ під час удосконалення освітніх програм; нерозвиненість форм застосування ІКТ в управлінні освітою на місцевому і регіональному рівнях; відсутність діючого механізму накопичення, узагальнення і поширення передового досвіду використання ІКТ в освітній діяльності ВНЗ; неповна відповідність діючих у галузі інформатизації освіти міжуніверситетських науково-технічних програм основним положенням Концепції інформатизації сфери освіти України; відсутність цільового бюджетного фінансування створення інформаційних, освітніх і наукових ресурсів; недостатньо розвинена система контролю якості електронних засобів навчання й освітніх інформаційних технологій, у тому числі дистанційних, що може привести до зниження якості освіти; відсутність у більшості ВНЗ цілеспрямованої роботи з формування у студентів інформаційної культури; відсутність ефективної системи перепідготовки і підвищення кваліфікації керівних кадрів і професорсько-викладацького складу щодо використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вищій школі. У статті В.Г. Кременя «Суспільство знань і якісна освіта» означено проблеми, які необхідно вирішувати в освіті у процесі її реформування, щоб вона відповідала сучасним цивілізаційним змінам суспільства. По-перше, у зв'язку з тим, що зміна ідей, знань і технологій відбувається швидше, ніж зміна людського покоління, навчити людину на все життя за звичної, традиційної освіти неможливо. Тому слід змінювати функції навчального процесу в освітніх закладах. Поряд із засвоєнням базових знань необхідно навчати учнів самостійно оволодівати новими знаннями та інформацією, навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя. По-друге, враховуючи, що процес глобалізації, який супроводжується розвитком сучасних інформаційних технологій, суттєвим чином збільшує сферу комунікації, у якій живе і функціонує людина. Вона отримує нескінченну

множину інформаційних впливів з усього світу, вступає у відносини і контакти з громадянами своєї та інших країн. По-третє, зважаючи, що смислом і основним показником прогресу людства є розвиток кожної окремої людини на основі її здібностей, актуальним є завдання максимально наблизити навчання і виховання кожної дитини до її сутності, здібностей та особливостей. По-четверте, для виконання освітою її місії необхідно, щоб держава забезпечила максимально наближені стартові можливості дітей із різних сімей у здобутті освіти і здійсненні перших самостійних кроків у житті. Як відмічає В.П. Бех, «характерною ознакою системи управління, що формується в інформаційному суспільстві, є домінування принципу «організаційного гуманізму», а також широке впровадження в життя інтелектуальної технології, що являє собою поєднання інтелектуального потенціалу людини з технічними можливостями інформаційних технологій» [3, с.25].

Висновки. Здійснення інформаційних взаємодій у суспільстві нового типу стає можливим завдяки інституту соціокультурних комунікацій, де перше місце належить комп'ютерній обробці інформації. Можна стверджувати, що інформатизація освіти – один з основних чинників вирішення вище зазначених проблем в освіті. У вирішенні першої із зазначених проблем сучасні інформаційні технології, враховуючи можливості Інтернету, мають вирішальне значення. Такі їх властивості як: можливість надавати практично необмежені обсяги інформації з будь-яких галузей знань; можливість доступу до інформаційних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці; самостійно вибираючи бажану галузь і траєкторію навчання. Завдання інформатизації освіти у вирішенні даної проблеми – постійне вдосконалення програмних і технічних засобів з урахуванням досягнень педагогічних, психологічних і технічних наук, спрямованих на спрощення пошуку необхідних знань, їх засвоєння і практичне застосування. Одним із важливих факторів, що суттєво впливають на можливість одержання якісної освіти, є можливість користуватися сучасними інформаційними технологіями. Тому «забезпечити максимально наближені стартові можливості дітей із різних сімей у здобутті освіти» в сучасних умовах означає, зокрема, забезпечити для всіх дітей рівні можливості користуватися інформаційними технологіями. Особливо це стосується загальної середньої освіти, яку безкоштовно (за рахунок держави) повинні одержати всі громадяни України. У процесі інформатизації освіти Академії педагогічних наук спільно з МОН України необхідно визначити науково обґрунтовані вимоги до засобів інформатизації, які необхідні і достатні для вивчення навчальних предметів в обсягах, передбачених державними стандартами загальної освіти, а державі забезпечити такими засобами всі навчальні заклади, що надають загальну середню освіту, згідно з єдиними нормативами. У таких умовах необхідне наукове обґрунтування і прогнозування процесу інформатизації вищої освіти, встановлення критеріїв, які визначають загальний рівень інформаційної культури, моральні та професійні якості членів інформаційного суспільства, особливо

його еліти – фахівців з вищою освітою, формування змісту їхніх інформаційно-комп'ютерної підготовки, адекватний вибір методів, засобів і форм цієї підготовки, а також детальний опис інфраструктури і механізмів, які забезпечують процес інформатизації ВНЗ. Таким чином, одна з ключових тенденцій сучасного суспільства – послідовне зростання ролі інформації і знання, які стають важливим фактором виробництва, рушійною силою економічного розвитку і процвітання суспільства. Усвідомлені передумови і реальні шляхи формування інформаційного суспільства країни як ступеня розвитку, що забезпечує ефективну взаємодію людей, їх доступ до світових ресурсів і задоволення соціальних і особистісних потреб в інформаційних продуктах і послугах. Все це сприяє становленню та формуванню інформаційного суспільства в умовах глобалізованого ХХІ століття. Отже, нарощування інформаційної складової у структурі особистості і соціуму веде до встановлення під тиском соціокультурної інтеграції якісно нової онтології соціального світу (В.П.Бех), оскільки семантична інформація (інформація у вигляді знань – інтелектуального «продукту») є не просто основою розвитку будь-якого соціуму, його головним ресурсом, але і являє собою онтологічно самостійний, повноцінний феномен.

Перспективи подальших досліджень - аналіз проблем становлення інформаційного суспільства та впровадження інформаційних технологій у практику навчального процесу ЗДА.

Література

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации.- М.: ВЛАДОС, 1994.- 336 с.
2. Белл Д. Социальные рамки информационного общества: Пер. с англ. // Новая технологическая волна на Западе / Сост. П.С.Гуревич.- М.: Прогресс, 1986.- С. 330-342.
3. Бех В.П. Інформаційна єдність соціальних систем як онтологічна основа сучасного інтеграційного процесу / Гол. ред. В.П.Бех.- Вип.65.-Ч.1- Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2007.- с. 7-31.

Пожуев В.И. Осмысление места и роли информации в современном обществе.

В статье дается анализ места и роли информации в современном социуме, путей и направлений повышения эффективности информатизации как главного условия формирования «общества знаний» в условиях глобализации.

Ключевые слова: информация, информатизация, свойства информации, эффективность, «общество знаний», глобализация.

Pozhuev V.I. Comprehension of the information place and role in modern society.

In article the analysis of the information place and role of in modern society, ways and directions of increasing efficiency of information as main condition of the “society of knowledge” formation in conditions of globalization is given.

Key words: information, informatization, information properties, efficiency, «society of knowledge», globalization.